

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗУМІННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ОБ'ЄКТА ДОГОВІРНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Актуальність теми дослідження. У сучасному суспільстві науково-технічна інформація є важливим стратегічним ресурсом, який визначає рівень технологічного розвитку держав, конкурентоспроможність компаній та ефективність науково-дослідної діяльності. В умовах цифровізації, глобалізації та стрімкого технологічного прогресу питання правового регулювання її обігу набуває особливого значення. Незважаючи на те, що науково-технічна інформація є об'єктом численних договірних правовідносин, законодавство не завжди однозначно визначає її правову природу, режим оборотоздатності та умови використання, що створює правову невизначеність.

Однією з основних проблем є відсутність чіткого нормативного визначення поняття науково-технічної інформації та її відмежування від інших об'єктів інтелектуальної власності, таких як патенти, авторські права чи комерційна таємниця. Це ускладнює встановлення правових меж щодо її передачі, використання та захисту в договірних відносинах. Крім того, багато аспектів, пов'язаних із правовим регулюванням цього об'єкта, залишаються дискусійними в юридичній доктрині, що зумовлює необхідність подальших наукових досліджень.

Ще одним важливим викликом є баланс між відкритим доступом до науково-технічної інформації та необхідністю її правового захисту. У сучасному світі знання та інновації повинні бути доступними для наукового співтовариства, водночас комерційна цінність багатьох наукових розробок вимагає створення ефективних механізмів охорони прав сторін у договірних правовідносинах. Відсутність належного правового регулювання може призвести до неправомірного використання або розголошення цінної

інформації, що завдає шкоди її правовласникам і стримує розвиток науково-технічного потенціалу.

Таким чином, дослідження теоретико-правових аспектів науково-технічної інформації як об'єкта договірних правовідносин є надзвичайно актуальним. Воно дозволить не лише поглибити розуміння її правового статусу, а й сприятиме вдосконаленню законодавчої бази та формуванню ефективних правових механізмів регулювання таких відносин. Це, у свою чергу, сприятиме правовій визначеності для учасників договірних відносин, стимулюватиме розвиток інноваційної діяльності та зміцнюватиме правові гарантії захисту науково-технічної інформації.

Мета статті. Видається важливим здійснити комплексний аналіз теоретико-правових аспектів розуміння науково-технічної інформації як об'єкта договірних правовідносин, зокрема визначення її правової природи, особливостей оборотоздатності та правового режиму, а також характеристику договірних конструкцій, предметом яких може бути науково-технічна інформація. Дослідження спрямоване на виявлення прогалин у чинному законодавстві, узагальнення доктринальних підходів і розробку пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання договірних відносин, пов'язаних із передачею та використанням науково-технічної інформації.

Виклад основного матеріалу. Окрема правова кваліфікація інформації як об'єкта цивільного права пояснюється тим, що вона може брати участь у цивільно-правових відносинах як матеріальний об'єкт (об'єкт права власності), так і як нематеріальне благо. До того ж, існує потреба у захисті інформації як нематеріального, вільно розповсюджуваного та легко доступного ресурсу, який є необхідним для людини в її житті та діяльності [7, с. 106].

Економічна цінність науково-технічної інформації (далі - НТІ) дає підстави розглядати її ще й як об'єкт різних цивільно-правових договорів, а також зобов'язань, що виникають із таких угод. Загалом, коли йдеться про використання науково-технічної інформації в договірних відносинах, охоплюється значний перелік договорів, які об'єднує спільний предмет – ця інформація. Водночас їх можна класифікувати за певними групами залежно від характеру правовідносин.

Застосування договірної форми в цьому контексті є цілком логічним, оскільки, як слушно зазначає О. І. Зозуляк, «договір як правова форма, у якій реалізується цивільна правосуб'єктність учасників цивільних правовідносин є універсальним інструментом, його правова модель у зазначеному аспекті полягає у тому, що у ньому реалізуються усі елементи договороздатності, а сам договір залежно від етапу реалізації елементів договороздатності набуває характеристик юридичного факту, правовідношення та нормативного документа» [10, с. 183; 9, 46-49].

Крім того, договір виступає як універсальний засіб правового регулювання, що дозволяє сторонам самостійно визначати умови, які є для них необхідними. Таким чином, договір набуває характеристик індивідуального акта правотворення [26, с. 171].

У доктрині приватного права зобов'язання, пов'язані з інформацією, зазвичай називають інформаційними. Водночас, як справедливо зауважують провідні дослідники цієї сфери, сьогодні можна виокремити кілька характерних особливостей та тенденцій їхнього розвитку, зокрема:

- по-перше, у Цивільному кодексі України відсутні норми, які б безпосередньо регулювали договірні інформаційні відносини;

- по-друге, у цивільно-правовій доктрині немає єдиної концепції щодо систематизації інформаційних договорів та їх класифікації за видами;

- по-третє, правове регулювання цієї сфери є надмірно розпорошеним між різними галузями права, що не завжди є виправданим. Ігнорування приватноправової природи інформації та пов'язаних із нею відносин може спричинити серйозні проблеми на практиці [12]. Наведені тези, логічно, стосуються і науково-технічної інформації як об'єкта таких договорів, оскільки вона є видом інформації в цілому.

Попри наявність наукових праць, присвячених договорам у сфері інформації, наданню інформаційних послуг та договірним відносинам у науково-технічній діяльності, загальна система договорів, що регулюють використання науково-технічної інформації, залишається недостатньо дослідженою. У правовій науці досі

не сформовано сталої концепції щодо систематизації таких договорів, а також існує багато невирішених питань, що виникають у процесі договірного використання НТІ.

У зв'язку з цим актуальним є узагальнення та розроблення системи договорів, які регулюють використання НТІ, визначення їхньої правової природи та специфічних особливостей, а також аналіз їхнього змісту та істотних умов. Крім того, важливо окреслити можливі напрями вдосконалення законодавчого регулювання цієї сфери.

Як вже зазначалося, інформація загалом, а також науково-технічна інформація зокрема, у цивільному обороті виступає як особливий об'єкт договірних відносин, «пов'язаних із її збиранням, пошуком, зберіганням, переробкою та використанням». Відповідно, як справедливо зазначає О. В. Кохановська, умови надання дозволу на використання об'єкта інформаційного права (незалежно від того, чи йдеться про відкриту інформацію, чи про інформацію з обмеженим доступом) можуть бути визначені в інформаційному договорі, що укладається з урахуванням вимог Цивільного кодексу України та спеціального законодавства [16, с. 130].

Оскільки науково-технічна інформація (НТІ) є складним за правовою природою об'єктом цивільних прав, договірні відносини, що стосуються її використання, також мають свої особливості. Ця специфіка полягає в тому, що можна виокремити як безпосередньо інформаційні договори, так і ті, в яких НТІ виконує допоміжну функцію, виступаючи предметом договору в межах інших договірних конструкцій. Зупинимося детальніше на цьому аспекті.

Спершу розглянемо договори, в яких НТІ є не основним, а допоміжним об'єктом. Тут для початку варто зазначити, що НТІ може мати ознаки об'єкта права інтелектуальної власності, зокрема комерційної таємниці або ноу-хау, а також бути частиною інформаційного ресурсу. Процес отримання відомостей, що складають НТІ, нерідко пов'язаний із проведенням науково-дослідної чи дослідно-конструкторської діяльності. Це, у свою чергу, впливає на її можливість бути предметом договорів, які не належать до суто інформаційних.

У правовій доктрині вже висловлювалася думка про взаємозв'язок НТІ з об'єктами права інтелектуальної власності та вплив цього чинника на специфіку договірної регулювання. Так, А. О. Кодинець зазначає, що об'єкти права інтелектуальної власності мають інформаційну природу, тому, на його думку, «регулювання договірних відносин з надання чи передачі інформаційних прав» доцільно здійснювати за допомогою ліцензійного договору та договору про передання прав [12]. Крім того, дослідник наголошує, що інформація як результат інтелектуальної діяльності людини може існувати як окремий об'єкт або бути втілена у формах, що охороняються правом інтелектуальної власності [13, с. 113].

Такий підхід видається обґрунтованим і узгоджується з викладеними вище положеннями щодо можливої належності НТІ до об'єктів права інтелектуальної власності, що, у свою чергу, зумовлює відповідні точки перетину в регулюванні договірних відносин у цій сфері. Інтелектуальна власність, по суті, охоплює інформаційні права, які відзначаються творчим або іншим спеціально визначеним елементом. Це надає їхнім суб'єктам додаткові юридичні засоби для захисту своїх прав. Як слушно зауважує О. В. Кохановська, саме ця особливість відрізняє інформаційні права від інших правових категорій [16, с. 132]. Вважаючи ці положення справедливими й для науково-технічної інформації, доцільно розглянути договори у сфері інтелектуальної власності, зокрема щодо їхнього застосування для регулювання використання НТІ.

Таким чином, якщо науково-технічна інформація (НТІ) має ознаки об'єкта права інтелектуальної власності, її передача або надання у користування регулюється за допомогою ліцензійного договору та договору про передання прав.

У випадку, коли НТІ відповідає критеріям ноу-хау чи комерційної таємниці, перелік договірних конструкцій розширюється за рахунок угод, що стосуються використання та розпорядження об'єктами ноу-хау. Це цілком обґрунтовано, оскільки аналіз статті 420 Цивільного кодексу України свідчить про можливість застосування до ноу-хау, яке є різновидом науково-технічної інформації, положень договорів, характерних для сфери інтелектуальної власності [27].

Дослідження договорів, що регулюють використання ноу-хау, тісно пов'язане з питанням конфіденційності, яка має бути закріплена в договорі для забезпечення захисту ноу-хау або іншої науково-технічної інформації. Як зазначається у цивілістичній літературі, сторони договору зобов'язані: вживати необхідних заходів для запобігання розголошенню інформації під час її використання; забезпечувати конфіденційний режим для документів, отриманих у межах договору; а також утримуватися від передання третім особам оригіналів чи копій таких документів без попередньої згоди іншої сторони [11 с. 9]. Такий перелік заходів щодо забезпечення конфіденційності є цілком обґрунтованим і заслуговує на підтримку.

Вважаємо, що предметом передачі науково-технічної інформації, що є ноу-хау, виступають:

- технічні відомості у формі сформованої системи дій або вказівок;
- технічні дані, здобуті під час виконання виробничих операцій, проведення дослідно-конструкторських робіт тощо.

Очевидно, що передача «науково-технічного ноу-хау» має дещо вузький зміст, проте в цілому межі цього поняття є умовними й можуть розмиватися із загальним предметом договору про передачу ноу-хау. У цьому контексті доцільно також звернути увагу на інші угоди, що слугують інструментом розпорядження правами на ноу-хау. Як зазначає Д. О. Маріц, до таких договорів належать договір комерційної концесії, договір трансферу технологій, а також видача безпатентної ліцензії [20, с. 74].

Вважаємо, що договір про передачу ноу-хау займає своє місце серед угод про передачу результатів творчої діяльності (зокрема, авторських, ліцензійних договорів і договорів про передачу науково-технічної продукції), висловлюючи при цьому негативне ставлення до законодавчого виокремлення підвидів цього договору, зокрема щодо окремої угоди про передачу науково-технічної інформації – ноу-хау. На нашу думку, встановлення в законодавстві конструкції договору про передачу ноу-хау, що сформувалася в науковій практиці, дозволить ефективно забезпечити перехід прав на науково-технічну інформацію, яка виступає як ноу-хау.

Також слід зазначити, що для розуміння науково-технічної інформації з позицій цивільного права важлива не лише характеристика самої інформації, але й особливості процесу її отримання. У легальній дефініції НТІ, викладеній у профільному законі, зазначено, що ці відомості, серед іншого, можуть бути отримані в процесі «науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної діяльності» [24].

Вищезгадану діяльність здійснюють на основі договорів у сфері науково-технічної діяльності, оскільки саме вони врегульовують відносини, пов'язані з використанням певного результату – науково-технічної інформації. Ця особливість охоплює також договори на виконання НДДКР, які входять до предмету нашого дослідження, адже, як зазначають науковці, інформація може бути присутньою вже на момент встановлення правових зв'язків між суб'єктами, з'являтися протягом їхньої діяльності або виникати внаслідок неї [8, с. 243]. Ця група договорів регламентована главою 62 ЦК України [27].

Відповідно до частини 1 статті 892 Цивільного кодексу України, виконавець зобов'язується, серед іншого, розробити нову технологію. У цьому контексті доцільно поділитися позицією Давидюка О. М., згідно з якою технологія в інформаційному представленні являє собою систему систематизованої інформації. При цьому науковець розрізняє цю інформацію на різні види, першим з яких є науково-технічна інформація, а також дані про технологічні та конструктивні засоби, методи і прийоми впровадження технології [5, с. 32-33].

Кодинець А. О. під час аналізу цих договорів наголошує, що їхня унікальна правова конструкція дозволяє охарактеризувати їх «як особливий різновид договорів, на підставі яких виникають договірні зобов'язання в інформаційній сфері. Зазначені договірні форми спрямовані на опосередкування відносин у сфері акумуляції, зберігання, обробки та поширення результатів наукових досліджень – наукової та науково-технічної інформації» [14, с. 18].

Також вважаємо, що виправданим є правило щодо забезпечення конфіденційності у договорах на виконання НДДКР, адже сторони, в процесі виконання НДР, ДКР, як вказують дослідники,

«створюються нові об'єкти інтелектуальної власності, для набуття виключних прав на які, потрібно тимчасове або постійне обмеження відомостей про такі об'єкти від третіх осіб [3, с. 213], таким чином, встановлене обмеження застосовується для проведення подальших процедур, пов'язаних із патентуванням результатів діяльності та забезпеченням конфіденційності НТІ з метою збереження ноу-хау, створеного під час виконання договору.

Якщо звернутися до спеціального законодавства, варто відразу зазначити, що ст. 16 ЗУ «Про НТІ» [24]. встановлює, що відносини між виробниками і споживачами науково-технічної інформації регулюються за допомогою правової форми договору. Зокрема, ця стаття визначає, що взаємовідносини між виробниками та споживачами НТІ побудовані на основі контрактів (договорів) та інших форм угод, передбачених чинним законодавством. Водночас слід підкреслити, що такі договори не відносяться до групи договорів про використання науково-технічної інформації, а стосуються виключно посередництва у споживанні цієї інформації (споживчих відносин).

Отже, такою є загальна характеристика договорів щодо НТІ, в яких вона виступає у допоміжній ролі.

Перейдімо до характеристики саме інформаційних договорів. Безперечно, договірне регулювання інформаційних відносин стало предметом численних досліджень представників цивілістичної науки, проте немає однастайності у визначенні правової природи та місця договорів, що опосередковують використання науково-технічної інформації.

Щодо цих договорів сформувалася певна концепція їх регламентації, яка переважно включає такі положення:

1. інформаційні відносини встановлюються через договори про надання інформаційних послуг;
2. перелік договорів про надання інформаційних послуг є відкритим і охоплює, зокрема, бухгалтерські, правові, аудиторські, рекламні та інші послуги – це так званий перелік інформаційних послуг у широкому сенсі;
3. у вузькому розумінні договір про надання інформаційних послуг включає, зокрема, консалтингові та маркетингові догово-

ри, а також угоди про проведення інформаційних пошуків і патентних пошуків;

4. ці договори становлять окремих тип цивільно-правових угод.

Сучасна доктрина цивільного права пропонує також таке визначення договору про надання інформаційних послуг, згідно з яким «одна сторона (виконавець) зобов'язується за завданням другої сторони (замовника – користувача інформаційними послугами) надати інформаційні послуги, результати яких не охороняються як об'єкти права інтелектуальної власності, мають певний корисний ефект немайнового характеру для замовника – користувача інформаційними послугами, а замовник – користувач інформаційними послугами зобов'язується оплатити виконавцеві інформаційні послуги, якщо інше не встановлено договором» [25, с. 73]. Дане визначення є найрозгорнутішим і демонструє специфіку інформаційної послуги в якості категорії цивільного права.

Стосовно класифікації цивільно-правових договорів загалом, Луць В. В. зазначав, що їх доцільно поділяти залежно від приналежності до певного типу, виду (різновиду) або визначати як змішані договори [18, с. 434]. Такий підхід безумовно є слушним, і в його основу було покладено концепцію багатоступеневої побудови системи договорів: де тип розглядається як родове поняття; вид формується в результаті поділу типів; а підвид виникає у процесі поділу виду [6, с. 324], що спрямовано на глибше розуміння сутності того чи іншого договору.

Щодо місця, яке займають аналізовані договори в загальній системі цивільно-правових угод, варто відзначити позицію А. Кодинця, який вказує, що договори про надання інформаційних послуг (в тому числі про проведення інформаційних та патентних пошуків) належать до групи непоіменованих договорів, законодавче регулювання яких є перспективним завданням вітчизняної системи цивільного законодавства [12, с. 75].

Отже, виходячи з даного підходу та загальнотеоретичних основ, можна виділити наступне бачення місця цих договорів:

1. тип – договори про надання послуг;
2. вид – договори про надання інформаційних послуг;

3. підвид – договір про забезпечення науково-технічною інформацією та договір на проведення патентного пошуку.

Справедливість і обґрунтованість цього підходу ми оцінюватимемо через призму аналізу правової природи та особливостей зазначених договірних конструкцій.

Почнемо з опису договору на інформаційне забезпечення науково-технічної діяльності, або, як його ще називають, договору на проведення інформаційних пошуків. Також звернемо увагу на споріднену договірну конструкцію – договір на проведення патентних пошуків. Обидва ці договори сформовані здебільшого практикою, хоча про них згадано і в законодавчих положеннях. Водночас, у ЦК України ці договори не регламентовані, що створює потребу визначити їхнє місце у системі цивільно-правових договорів.

Цивільно-правову характеристику договору про забезпечення НТІ проведемо шляхом аналізу його загальних та спеціальних ознак, а також ключових критеріїв класифікації договорів, таких як наявність чи відсутність зустрічного задоволення, момент виникнення та розподіл прав і обов'язків за договором [17, с. 55].

Щодо питань оплатності чи безоплатності договору про забезпечення НТІ, слід насамперед звернутися до положень ЗУ «Про НТІ» [24], у розділі IV якого врегульовано відносини на ринку НТІ. Тут зазначається, що «інформаційна продукція та послуги можуть бути об'єктами товарних відносин, що регулюються чинним законодавством, а ціни на інформаційну продукцію та послуги встановлюються договорами, за винятком випадків, передбачених цим Законом» [24].

При цьому ст. 15 Закону визначає механізм платної та безоплатної передачі НТІ. Зокрема, НТІ, що не потребує спеціального пошуку за тематикою або копіювання, надається безоплатно у наукових та науково-технічних бібліотеках, які фінансуються з бюджету (ч. 1 ст. 15). У тому ж разі, «якщо огляди, аналітичні і фактографічні довідки, інші види інформаційної продукції готуються на основі аналізу, оцінки та узагальнення НТІ (за винятком державних замовлень), то вони реалізуються на комерційних засадах» (ч. 2 ст. 15 Закону) [24].

По суті, при безоплатному наданні інформації договір не укладається, а за комерційного характеру – укладається відповідна угода, що відповідає доктрині цивільного права щодо оплатних договорів про надання інформаційних послуг [15, с. 88]. Оплатність свідчить також про двосторонність договору, коли права однієї сторони кореспондують з обов'язками іншої. Оскільки договір про надання послуг є консенсуальним, його укладають у момент погодження істотних умов, що робить цей договір оплатним, взаємним і консенсуальним.

Істотними умовами договору, що характеризується, є предмет, ціна та строк. За словами В. А. Васильєвої, домовленість про предмет визначає виконання зобов'язань, адже предмет – це єдина умова, щодо якої сторони мають досягти згоди [2, с.20]. Предметом тут, відповідно, є надання послуг з пошуку і забезпечення науково-технічною інформацією (продукцією), де «інформаційна продукція» визначена як матеріалізований результат інформаційної діяльності для задоволення потреб суб'єктів інформаційних відносин [23]. Матеріалізована форма може бути як паперовою, так і електронною, а перелік послуг має зазначатися в додатку до договору.

До інших істотних умов належать ціна (розмір, умови та термін оплати) і строк надання послуг, адже порушення строків може призвести до втрати актуальності виконуваної роботи. Форма договору має бути письмовою, з можливістю електронного оформлення відповідно до Закону України «Про електронну комерцію» [22].

Тут варто згадати про договори у цифровому обороті і, як слушно зазначає Гулейков І.Ю., у цифровому середовищі договірні відносини органічно формуються та розповсюджуються в суспільстві, проте їх правове регулювання зазнає певних затримок. Саме тому договір виступає основним інструментом регламентації цифрових взаємовідносин [4, с. 264].

Згідно з ч. 4 ст. 15 ЗУ «Про НТІ» [24], під час купівлі-продажу інформаційної продукції має гарантуватися охорона прав інтелектуальної власності, державної та комерційної таємниці, що зобов'язує замовника не передавати отриману НТІ третім особам.

Сторонами договору можуть бути будь-які фізичні або юридичні особи, але зазвичай послуги надає спеціальна установа, а замовником виступає особа, що займається науково-технічною розробкою.

Питання виконання та відповідальності за договором регулюються загальними правилами щодо строків, місця та способу виконання, при цьому виконавець несе відповідальність за порушення, навіть якщо для виконання залучається інша установа. Виконання договору визначається моментом передачі НТІ у матеріалізованій формі та оплатою послуги. Якщо виконавець завдає збитків, вони відшкодовуються повністю, з урахуванням порядку прийняття виконання, особливо для електронного формату.

Це загальна характеристика цивільно-правових параметрів договору про забезпечення науково-технічною інформацією.

Договір про проведення патентних пошуків є за своєю суттю наближеним до попередньо розглянутого договору, адже викликає інтерес через можливість наявності ознак патентного об'єкта в НТІ. Тому далі переходимо до його цивільно-правової характеристики. У цивільному праві вже зазначалося, що «деякі майнові відносини, наприклад, у сфері промислової власності, взагалі не врегульовані договорами або врегульовані на недостатньому науково-теоретичному рівні, зокрема договори на здійснення патентного пошуку та патентної інформації» [21, с. 25].

Проведення патентного пошуку – це складний процес, що включає етапи: затвердження регламенту пошуку, відбір НТІ згідно з ним, аналіз знайденої інформації та формування звіту, що визначає обсяг обов'язків виконавця. Оскільки цей договір, як і договір про забезпечення НТІ, за своєю природою є оплатним, взаємним і консенсуальним, його підтверджує й Додаток №1 до наказу Державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності», де патентні пошуки включені до переліку платних послуг. Основні елементи – сторони, порядок укладення, форма, зміст, виконання та правові наслідки невиконання, а також істотні умови (предмет, ціна та строк) є схожими з попереднім договором. Проте предмет договору на патентний пошук має специфіку, адже стосується інформації про зарубіжні та вітчизняні

винаходи, а точний перелік НТІ до пошуку доцільно визначати в додатку, який включає дані щодо консультування, забезпечення матеріалами та збір довідок про схожі винаходи/патенти [1, с.29].

Договір виконується шляхом надання інформації про відсутність патентів або про наявність зареєстрованих патентів, а його виконання завершується оплатою замовником; збитки від невиконання відшкодовуються у повному обсязі, якщо вина лежить на виконавцеві [1, с.30].

За доктринальними підходами ці договори можна вважати підвидом договорів про надання інформаційних послуг, проте з застереженням, що вони часто належать до «послуг із змішаних договорів» [1, с.30]. Як зазначається в літературі, послуги класифікують на «чисті послуги», «так звані послуги» та «послуги із змішаних договорів» [28, с. 7]. Якщо договір про забезпечення НТІ домінує у передачі результатів у власність чи користування, а не лише у наданні послуг, його слід розглядати як звичайний змішаний договір.

Необхідність законодавчого врегулювання цих договорів давно обговорюється в науці, що сприятиме стабільності договірного процесу в Україні [19, с. 94]. Особливу увагу слід звернути на положення ч. 4 ст. 15 Закону «Про НТІ» [24], згідно з яким під час купівлі-продажу інформаційної продукції гарантується охорона інтелектуальної власності та комерційної таємниці. На практиці «продаж» НТІ реалізується через надання послуг з її пошуку та забезпечення доступу до неї.

Висновки. У цілому, положення Закону «Про НТІ» здаються застарілими як у частині використовуваної термінології, так і у питанні чіткого виокремлення та розмежування договірних конструкцій, що регулюють використання науково-технічної інформації. Навіть якщо сумніватися в необхідності формалізації зазначених договорів у Цивільному кодексі України, очевидною залишається потреба їх адекватного законодавчого врегулювання у Законі «Про НТІ», що має супроводжуватися суттєвим оновленням його тексту та термінології.

Підсумовуючи, зазначимо, що ці договори регулюють питання використання певного результату, серед якого може бути

науково-технічна інформація (наприклад, ноу-хау чи інша НТІ). Законодавець надає сторонам договорів на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських та технологічних робіт значну свободу у відступах від положень Цивільного кодексу щодо розподілу прав на результати. На нашу думку, така договірна свобода, хоча й може створювати ризик порушення інтересів однієї зі сторін, дозволяє їм повністю окреслити та встановити межі використання отриманого результату.

1. Башурин Н.Я. Специфіка договорів на проведення інформаційних пошуків та договорів на здійснення (проведення) патентних пошуків. *Visegrad Journal on Human Right*. – 2019. – №6. С. 26-31.
2. Васильєва В. А. Проблеми регулювання цивільно-правового договору: теоретичні та практичні аспекти. *Право України*. 2019. № 2. С. 14-24.
3. Воронін Я. Г. Деякі проблеми регулювання правовідносин при проведенні науково-технічних досліджень, наслідком яких є створення винаходів. *Часопис Київського університету права*. 2009. № 1. С. 210-214. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/24277>.
4. Гулейков І.Ю. Характеристика договірних відносини у цифровому обороті. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2024. Том 1. №84. С. 260-265. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/09/40.pdf>
5. Давидюк О. М. Господарсько-правове регулювання комерційної концесії (франчайзингу) у відносинах, пов'язаних із передачею прав на технологію. *Право та інноваційне суспільство*. 2014. № 1. С. 30-37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pric_2014_1_6.
6. Договірне право України. Загальна частина : навч. посіб. / Т.В. Боднар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнецова та ін.; за ред. О.В. Дзери. К. : Юрінком Інтер, 2008. 896 с. URL: https://yuricom.com/files/content/Dzera_-_Zagalna.pdf.
7. Заболотна Н.Я. Інформація як самостійний об'єкт цивільного права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. №1. С. 104-106. URL: http://lsej.org.ua/1_2023/22.pdf
8. Заїка Ю., Скрипник В. Інформація в системі об'єктів цивільних прав. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 1. С. 240-245. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2017_1_46.
9. Зозуляк О. І. Правові форми реалізації цивільної правосуб'єктності юридичних осіб : поняття, особливості, види. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2012. № 3 (11). С. 41-50.

10. Зозуляк О. І. Реалізація цивільної правосуб'єктності юридичних осіб у договірній формі: монографія. Івано-Франківськ, Нова зоря. – 2012. – 216 с.
11. Івченко Т. В. Цивільно-правове регулювання комерційної таємниці як об'єкта права інтелектуальної власності в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03. Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. К., 2009. 16 с.
12. Кодинець А. Засади цивільно-правового регулювання інформаційних зобов'язань: проблеми теорії та практики. Право України. Київ, 2018. № 1. С. 72-80.
13. Кодинець А. Інформація як об'єкт цивільних прав: концепція, методологія, правова природа. Право України. 2015. № 1. С. 107-115.
14. Кодинець А. О. Договірні інформаційні відносини у сфері наукової діяльності: проблеми теорії та практики. Підприємництво, господарство і право. 2015. №2. С. 15-18.
15. Кохановська О. В. Інформація у договірних відносинах. Право України. 2012. № 9. С. 85-95.
16. Кохановська О. В. Приватно-правове розуміння інформаційних відносин в Україні. Часопис цивілістики. 2017. Вип. 22. С. 128-133. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chac_2017_22_28.
17. Луць В. В. Контракти в підприємницькій діяльності : навч. посіб. 2 е вид., перероб. і допов., К. : Юрінком Інтер, 2008. 576 с. URL: <https://yurincot.com/files/content/Contrakty.pdf>.
18. Луць В. В. Сучасна кодифікація договірного права в Україні : здобутки і проблеми. Вісник академії правових наук України. 2003. № 3(34). С. 424-437. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/694>.
19. Лютікова П. Поняття та види договорів на надання інформаційних послуг. Право України. 2008. № 7. С. 91-94.
20. Маріц Д. О. «Ноу-хау» як об'єкт інформаційного захисту. Інформація і право. 2014. № 3. С. 70-75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2014_3_13.
21. Мельник О. М. Цивільно-правова охорона інтелектуальної власності в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня док. юрид. наук. Київ, 2004. 36 с.
22. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015 №675-VIII. URL: Про електронну комерцію | від 03.09.2015 № 675-VIII (rada.gov.ua).
23. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992. № 2657-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 48.

24. *Про науково-технічну інформацію: Закон України від 25.06.1993. № 3322-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1993. N 33. ст. 345.*
25. *Сібільова О. Поняття договору про надання інформаційних послуг. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 11. С. 70-74.*
26. *Стасів А. П. Природа, ознаки та види цивільно-правових договірних конструкцій в сфері розробки та реалізації інновацій. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства. - 2022. - № 60. - С. 162-175.*
27. *Цивільний кодекс України від 16.01.2003. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40.*
28. *Янишен В. П. До питання розмежування договорів підряду та договорів про надання послуг. Теорія і практика правознавства. 2013. Вип. 2 (4). С. 1-12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2013_2_15.*

Башурин Н.Я. Теоретико-правові аспекти розуміння науково-технічної інформації як об'єкта договірних правовідносин

У статті досліджуються теоретико-правові аспекти розуміння науково-технічної інформації як об'єкта договірних правовідносин. Автор розглядає її правову природу, особливості відмежування від інших об'єктів інтелектуальної власності, а також проблематику правового регулювання її обороту. Особлива увага приділяється відсутності чіткої нормативної дефініції науково-технічної інформації, що ускладнює її ідентифікацію в договірних відносинах та правозастосовній практиці. Аналізується значний перелік договорів, у межах яких науково-технічна інформація може виступати як самостійний або допоміжний об'єкт, зокрема ліцензійні договори, договори про передачу ноу-хау, інформаційні угоди та договори на виконання науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт.

У дослідженні наголошується на складності балансування між відкритим доступом до науково-технічної інформації, що є важливим для розвитку науки та інновацій, і необхідністю її правового захисту. Відсутність ефективних механізмів правової охорони може призвести до неправомірного використання або розголошення цінної інформації, що завдає шкоди її правласникам і обмежує можливості комерціалізації наукових розробок. Особливу увагу приділено питанню класифікації договірних відносин, пов'язаних із науково-технічною інформацією, та визначенню їх правової природи в контексті цивільного права.

Розглянуто правові особливості договорів про надання інформаційних послуг, які спрямовані на передачу та використання науково-технічної інформації. Автор аналізує специфіку договорів на інформаційне забезпечення науково-технічної діяльності та договорів на проведення патентного пошуку, окреслюючи їхні істотні умови, правову кваліфікацію та можливості застосування в сучасній юридичній практиці. Досліджено особливості інформації як нематеріального об'єкта цивільних прав, що має специфічні риси в контексті договірного регулювання.

Автор робить висновки щодо необхідності удосконалення законодавчого регулювання договірних правовідносин, пов'язаних із передачею та використанням науково-технічної інформації, та пропонує можливі шляхи вдосконалення нормативно-правової бази. Вказується на необхідність формування єдиної концепції договірного регулювання інформаційних відносин, а також розробки правових механізмів, що сприятимуть ефективному захисту науково-технічної інформації в умовах цифровізації та глобалізації.

Ключові слова: цивільне право, договірне право, договір, майнові права, немайнові права, об'єкти цивільних прав, річ; цифрова річ: нематеріальні блага, об'єкт інтелектуальної власності, цифровий контент, право на захист, мережа Інтернет, інформація, науково-технічна інформація.

Bashuryn N.Ya. The theoretical and legal aspects of understanding scientific and technical information as an object of contractual legal relations

The article explores the theoretical and legal aspects of understanding scientific and technical information as an object of contractual legal relations. The author examines its legal nature, its distinction from other objects of intellectual property, and the challenges of legal regulation of its circulation. Special attention is given to the absence of a clear normative definition of scientific and technical information, which complicates its identification in contractual relations and law enforcement practice. The study analyzes a wide range of contracts in which scientific and technical information can serve as either an independent or auxiliary object, including license agreements, know-how transfer agreements, information contracts, and contracts for the execution of research and development (R&D) and experimental design works.

The study emphasizes the complexity of balancing open access to scientific and technical information, which is crucial for scientific and innovation development, with the need for its legal protection. The lack of effective legal protection mechanisms can lead to unlawful use or disclosure of valuable information, harming its owners and limiting opportunities for the commercialization of scientific developments. Special attention is paid to the classification of contractual relations related to scientific and technical information and the definition of their legal nature in the context of civil law.

The article examines the legal characteristics of contracts for the provision of information services aimed at transferring and using scientific and technical information. The author analyzes the specifics of contracts for information support in scientific and technical activities and contracts for conducting patent searches, outlining their essential terms, legal qualification, and practical application. The study explores the characteristics of information as an intangible object of civil rights, which has unique features in the context of contractual regulation.

The author concludes that there is a need to improve the legal regulation of contractual relations related to the transfer and use of scientific and technical information and proposes possible ways to enhance the regulatory framework. The article highlights the necessity of developing a unified concept for contractual regulation of information relations, as well as legal mechanisms that will facilitate

the effective protection of scientific and technical information in the context of digitalization and globalization.

Keywords: civil law, contract law, contract, property rights, non-property rights, objects of civil rights, thing; digital thing: intangible goods, object of intellectual property, digital content, right to protection, Internet, information, scientific and technical information.